

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ ในสังคมใดๆ ก็ตามถ้าประชาชนไร้การศึกษา สังคมนั้นก็ปราศจากคนที่มีความรู้ ในศาสนาอิสลามพระเจ้าได้ให้มนุษย์เรียนรู้ตั้งแต่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ มุสลิมทุกคนมีหน้าที่ต้องแสวงหาความรู้ ทั้งในเรื่องที่เป็นการหาปัจจัยยังชีพและหน้าที่ในการภักดีต่อพระเจ้า มุสลิมต้องทำการภักดีต่อพระเจ้าเป็นเจ้าเสมือนหนึ่งว่าเขาจะต้องตายในวันพรุ่งนี้ แต่ในขณะที่เดียวกันมุสลิมก็ต้องเรียนรู้ในศาสตร์ต่างๆ ประหนึ่งว่าเขายังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้อีกยาวนาน ดังนั้นเครื่องมือที่จะนำมนุษย์ไปสู่ความสำเร็จทั้งในโลกนี้และโลกหน้าคือ การศึกษา และสิ่งที่มุสลิมทุกคนต้องศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คือ อัลกุรอาน

ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานให้กับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2513 ความตอนหนึ่งว่า "...ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมการศึกษาภาคศาสนา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งส่งเสริมการศึกษาพระคัมภีร์อัลกุรอานให้แพร่หลายทั่วถึงยิ่งขึ้น...และเพื่อเป็นนิมิตรหมายแห่งความเจริญแพร่หลายของการศึกษาลักษณะในศาสนาอิสลามในประเทศของเรา ในการสืบไป..." พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้อัญเชิญมานี้ ชาวมุสลิมตระหนักดีว่าพระองค์ทรงส่งเสริมการศึกษาในภาคศาสนา ดังนั้นในทุกชุมชนที่มีมุสลิมอาศัยอยู่จะมีการจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาขึ้นเพื่อให้ความรู้ทางด้านศาสนาและอบรมสั่งสอนจริยธรรมแก่เยาวชนในท้องถิ่น จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตราที่ 80 (4) ได้บัญญัติถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนองค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดแนวนโยบายหลักการจัดการศึกษาไว้ 3 ประการโดยเน้นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักความมีเอกภาพในการกำหนดนโยบาย เน้นการศึกษาตลอดชีวิตเน้นการกระจายอำนาจ ประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ

ระดมทรัพยากรที่มีอยู่รอบๆ สถานศึกษา มาตรา 8 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 การมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรส่วน ท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรชุมชนมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความ พร้อมความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น มาตรา 58 ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่ สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 12) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่จัดกิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายการศึกษา ดำเนินการบริหาร โดยผู้อำนวยการ สถานศึกษา กำกับโดยคณะกรรมการสถานศึกษา มีระบบประกันคุณภาพที่จะใช้เป็นแนวทาง พัฒนาให้การบริการด้านการเรียนการสอนมีคุณภาพ

ปัจจุบันโรงเรียนสอนศาสนาควรให้ความสำคัญกับผู้ปกครอง และชุมชน โรงเรียนสอน ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสังคมมุสลิม หาก สังคมมุสลิมไม่ต้องการ โรงเรียน โรงเรียนก็อยู่ไม่ได้ เพราะโรงเรียนเปรียบเสมือนเป็นสถาบันหนึ่ง ที่สังคมมีความคาดหวังสูงมาก เพื่อเป็นสถานที่ฝึกอบรมเยาวชนมุสลิมในสังคมให้สามารถดำรงตน เป็นมุสลิมที่ดี สืบทอดเจตนารมณ์แห่งอัลอิสลามอย่างยั่งยืน ดังนั้น โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามจึง ถือเป็นหนึ่งในหน้าที่หนึ่งที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ยิ่งกว่านั้นโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เสนอความต้องการและมาตรฐานที่ ชุมชนและผู้ปกครองต้องการได้ด้วย เพื่อให้เกิดการผสมผสานแนวความคิด และมีเป้าหมาย ร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้ตอบสนองต่อศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน อันจะส่งผลดีต่อการ สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยภาพรวมอีกด้วย (วิศรุต เลาะวิถี, 2551, หน้า 26)

การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญของโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้ครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนตาม กระบวนการในด้านบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ในเรื่องการ ร่วมคิดวางแผนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน การร่วมปฏิบัติตามแผน ร่วมรับจัดสรรผลประโยชน์ทางการศึกษา และที่สำคัญที่สุดของการกระจายอำนาจทางการศึกษา ตามกระบวนการมีส่วนร่วม คือ การร่วมติดตามประเมินผลการบริหารโรงเรียน โดยยึดหลักที่ว่า ทุกคน ทุกฝ่ายต้องเรียนรู้ รับรู้ร่วมกัน การดำเนินงานทั้งองค์กรมิใช่ผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2530, หน้า 3-25) การบริหารจัดการของผู้บริหารในโรงเรียนขาดความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงาน ภายในโรงเรียน และผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบตามแนวปฏิบัติงาน การบริหารโรงเรียนในการใช้บุคลากรในโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด และการใช้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นและความรับผิดชอบร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2531, หน้า 8-17) โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนที่มีปัญหาในการบังคับบัญชา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และความพึงพอใจในการปฏิบัติ สาเหตุมาจากการที่ผู้บริหารยังขาดวิสัยทัศน์ และขาดความรู้ทางการบริหาร (กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชนเขตการศึกษา, 2543, หน้า 10) การปฏิบัติงานของครูที่ทำให้นักเรียนโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามไม่ประสบผลเท่าที่ควร คือ ไม่มีอุปกรณ์การเรียนการสอน ไม่มีการติดตามผลและไม่ค่อยมีการสอนซ่อมเสริม (พรณี จิตรกาญจน์ และคณะ, 2532, หน้า 46) ทั้งยังมีปัญหาที่กระทบต่อความพึงพอใจของครูเป็นอย่างมากคือ ภาวะทางเศรษฐกิจ จากอิทธิพลค่าครองชีพสูงทำให้สถานภาพของครูไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าที่ควร และในบางโรงเรียนยังบริหารงานไม่เป็นระบบ ขาดการกระจายอำนาจ การปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกัน

จากปัญหาที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาค้นหาคำตอบว่าครูเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับ (ฟิรดูอิน) ในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์อย่างไรบ้าง ที่สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้โรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนจัดการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียนโดยให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารและสนับสนุนงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนและผลสำเร็จของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) ในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) ในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์ จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์
3. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) ในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์ ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) แตกต่างกัน
2. ครูในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) แตกต่างกัน
3. ครูในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์ ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) ในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์

1.2 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียน 4 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 13) คือ

- 1.2.1 ด้านงานวิชาการ
- 1.2.2 ด้านงบประมาณ
- 1.2.3 ด้านงานบุคคล
- 1.2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟิรดูอิน) ในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์ ประกอบด้วยครู จำนวน 98 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) โดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน

บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 78 คน มีค่าความเชื่อมั่น 95% และมีวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 อายุ จำนวน 2 กลุ่ม คือ

- ต่ำกว่า 30 ปี
- ตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป

3.1.2 วุฒิการศึกษา จำนวน 2 กลุ่ม คือ

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ปริญญาตรีขึ้นไป

3.1.3 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำนวน 2 กลุ่ม คือ

- น้อยกว่า 10 ปี
- ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของครูที่มีต่อการพัฒนาโรงเรียน 4 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 13) คือ

3.2.1 ด้านงานวิชาการ

3.2.2 ด้านงบประมาณ

3.2.3 ด้านงานบุคคล

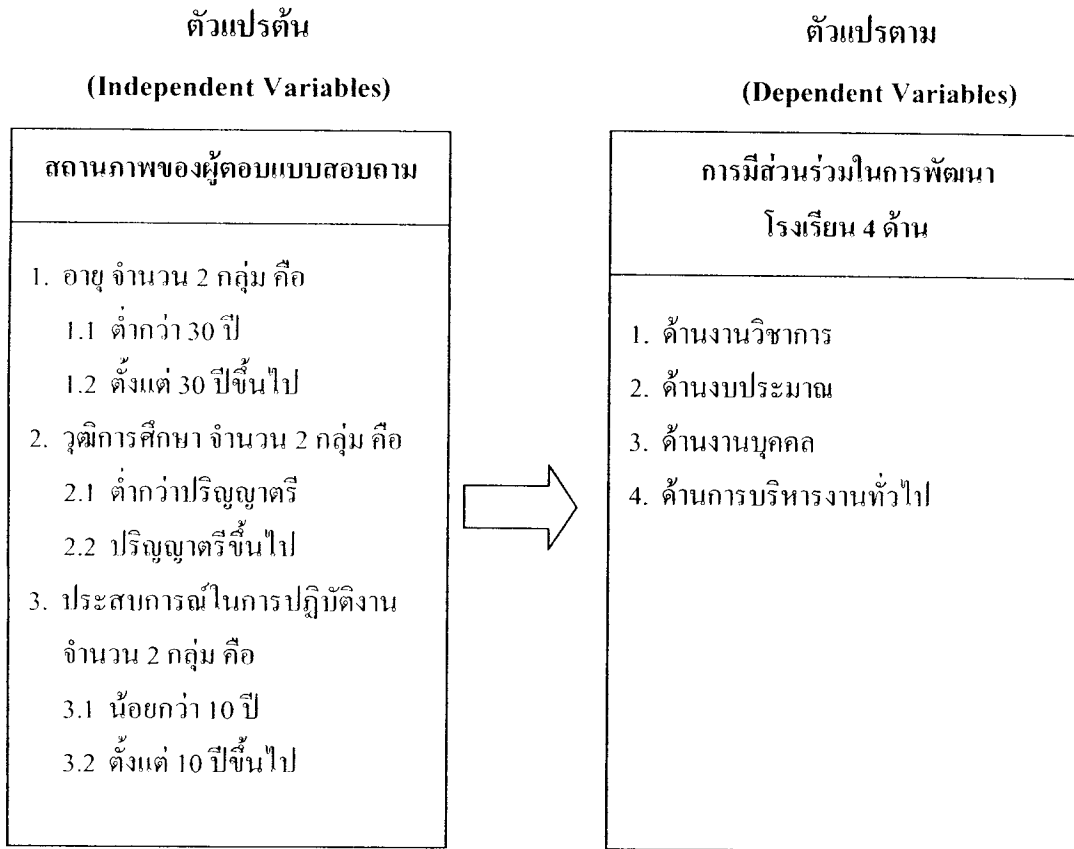
3.2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยภายในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา

2551 – 2552

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมาคมครูสัมพันธ์ หมายถึง หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อควบคุมดูแล และวางนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนฟรุอิน

หน่วยสอบที่ 5 หมายถึง สถานที่ส่วนกลางจัดเป็นสนามสอบสำหรับโรงเรียนในพื้นที่เดียวกันในหน่วยนี้ ประกอบด้วย เขตทุ่งครุ พระประแดง และจอมทอง จำนวน 10 แห่ง

ฟรุอิน หมายถึง ข้อบังคับส่วนบุคคล มุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้วิชาการเบื้องต้นทางศาสนา ในด้านการศรัทธา และหลักปฏิบัติ

โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนด้านศาสนาอิสลามภาคบังคับสำหรับเยาวชนมุสลิมซึ่งส่วนใหญ่เปิดสอนในตอนเย็นหลังจากที่เลิกเรียนจากโรงเรียนสามัญ

การพัฒนา หมายถึง การปฏิบัติการใดๆ ในองค์กรที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงก้าวหน้ากว่าเดิมทั้งในด้านการบริหาร และกระบวนการรวมทั้งสถานที่ปฏิบัติงาน

การมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับการที่ให้ผู้ชมชนเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาโรงเรียน การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลฝ่ายต่างๆ ได้ร่วมมือกันอย่างมีมนุษยสัมพันธ์ ทำให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

โรงเรียน คือ โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟัรดูอีน)

ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (ฟัรดูอีน) หน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์

วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของครู จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

การพัฒนาด้านงานวิชาการ หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น และการส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

การพัฒนาด้านงบประมาณ หมายถึง การจัดทำและเสนอขอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

การพัฒนาด้านงานบุคคล หมายถึง การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัย และการรักษา วินัย และการออกจากราชการ

การพัฒนาด้านการบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสาน และพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรงานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุนและประสานงาน การจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน งานบริการสาธารณะ และงานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลการวิจัยจะใช้เป็นข้อมูลส่งเสริมให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (พีรคูอิน) ในหน่วยสอบที่ 5 สมาคมครูสัมพันธ์
2. โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามภาคบังคับระดับพื้นฐาน (พีรคูอิน) ในหน่วยสอบอื่นๆ ใช้เป็นแนวทางต่อการพัฒนาโรงเรียนของตนในอนาคต